

Whistleblow- erordning i Læsø Kom- mune

Vejledning til ansatte

Forord

Whistleblowerordningen i Læsø Kommune er et tilbud til alle ansatte i Læsø Kommune. Whistleblowerordningen er vedtaget af Byrådet. Ordningen giver ansatte mulighed for at videregive information om ulovligheder eller alvorlige uregelmæssigheder i Læsø Kommune uden at frygte for ansættelsesretlige reaktioner.

Whistleblowerordningens formål er:

- At sikre åbenhed og gennemsigtighed i forhold til ulovligheder og alvorlige uregelmæssigheder i Læsø Kommune.
- At beskytte ansatte som indgiver oplysninger til ordningen i god tro.
- At sikre, at de indgivne oplysninger bliver anvendt konstruktivt til forbedring, forebyggelse og afværgelse af fejl og ulovligheder i Læsø Kommune.

Ordningens formål er således bl.a. at afdække uacceptable forhold – ikke at ”gå efter” personer.

Whistleblowerordningen er et supplement til den interne dialog og åbenhed. Du bør derfor altid overveje, om problemerne kan løses ved henvendelse til, f.eks. nærmeste leder, personaleafdeling eller tillidsrepræsentant. Ordningen er altså et alternativ, som kan bruges, hvis du ikke føler dig tryk ved at bruge de almindelige kanaler – eller, hvis du, f.eks. har henvendt dig til ledelsen om et alvorligt forhold uden, at der tages hånd om det.

Hvis du ønsker at benytte en anden whistleblowerordning, er det også muligt at foretage indberetningen til Datatilsynets whistleblowerordning, hvor det er muligt at indberette anonymt. Det er valgfrit, hvilken ordning du anvender, men hvis overtrædelsen kan imødegås effektivt internt i Læsø Kommune, og du vurderer, at der ikke er risiko for repressalier, opfordrer vi til, at du anvender den interne ordning hos Læsø Kommune.

Du kan indberette til Datatilsynets whistleblowerordning her: <https://whistleblower.dk/>

Andre EU-sektorspecifikke whistleblowerordninger:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/da/TXT/?uri=CELEX%3A32019L1937>

Du kan læse nærmere om, hvordan du indberetter til Læsø Kommunes whistleblowerordning nedenfor.

Hvad kan whistleblowerordningen bruges til?

Hvem kan indgive oplysninger?

Du kan indgive oplysninger til whistleblowerordningen, hvis du er ansat i Læsø Kommune.

Hvilke oplysninger kan du indberette om?

Du kan indberette om:

- 1) Enhver overtrædelse af visse EU-regler.
- 2) Alvorlige overtrædelser af øvrige regler.

Du kan både indberette om forhold/hændelser, der endnu ikke er indtrådt og forhold/hændelser, der ligger tilbage i tiden.

I hver enkelt sag foretages der en vurdering af, om henvendelsen falder indenfor whistleblowerordningen.

Hvis det vurderes, at indberetningen falder uden for whistleblowerordningen, vil du blive orienteret herom. Samtidig vil du modtage vejledning om, hvor du eventuelt kan rette henvendelse i stedet. Vi videresender ikke din henvendelse til andre, da du dermed mister din beskyttelse som whistleblower. Derfor er det din beslutning, om du ønsker at henvende dig andre steder om forholdet.

Ad 1) Overtrædelse af visse EU-regler

Hvis indberetningen vedrører forhold, som er reguleret af visse EU-retlige regler, gælder der ikke et krav om, at overtrædelsen skal være alvorlig. Her vil du kunne indberette om alle overtrædelser.

Dette gælder eksempelvis:

- Databeskyttelsesregler.
- Udbudsregler.

<https://www.retsinformation.dk/eli/ft/202012L00213>

Ad 2) Alvorlige overtrædelser:

Medmindre henvendelsen omfatter forhold som beskrevet ovenfor, kan du kun indberette om alvorlige forhold, som er af samfundsmæssig interesse at få afdækket.

Der er tale om alvorlige forhold, hvis oplysningerne vedrører lovovertrædelser og manglende efterlevelse af juridiske forpligtelser, fare for enkeltpersoners sundhed og sikkerhed, fare for miljøet, grove tilfælde af omsorgssvigt og lignende.

Oplysningerne kan omfatte:

- Strafbare forhold: Grove overtrædelser af tavshedspligten, misbrug af økonomiske midler, tyveri, svig, underslæb, bedrageri, bestikkelse eller vold mv.
- Alvorlige forhold vedrørende ansættelsen: Grove personrelaterede konflikter på arbejdspladsen, f.eks. seksuel chikane eller grov chikane i øvrigt.
- Alvorlige overtrædelser af lovbestemmelser: Grove overtrædelser af lovgivning om miljø, lovgivning om magtanvendelse, lovgivning om kommuners forhold, sundhedslovgivningen, lovgivning om bogføring og regnskabsaflæggelse, forvaltningsloven eller offentlighedsloven mv.
- Andre alvorlige forhold: Grove overtrædelser af kommunens interne regler for bogføring og regnskabsaflæggelse, bevidst vildledning af borgerne i kommunikation fra kommunen eller tilsidesættelse af reglerne for offentlige ansattes modtagelse af gaver mv.

Det forudsættes i disse tilfælde, at overtrædelserne er alvorlige. Det er de, hvis der er tale om grove fejl eller forsømmelser, eller hvis der er tale om væsentlige og gentagne fejl eller forsømmelser, som foregår helt systematisk igen og igen.

Hvad kan du ikke indberette om?

Whistleblowerordningen behandler ikke oplysninger om mindre alvorlige forhold, herunder mindre alvorlige HR-forhold.

Mindre alvorlige forhold kan eksempelvis være, at en forvaltningseenhed har begået en enkeltstående fejludbetaling, at telefonerne var lukket en enkelt dag, hvor de burde være åbne, at en kollega har et højt sygefravær eller bruger kopimaskinen til

private formål. Forhold som disse skal håndteres via de almindelige kommunikationsveje – f.eks. nærmeste leder, personaleafdeling eller tillidsrepræsentant.

Du skal være opmærksom på, at det ikke er muligt at indberette om oplysninger, som er omfattet af sundhedspersoners tavshedspligt iht. sundhedsloven § 40.

Hvilke krav stilles der til oplysningerne?

Når du indgiver oplysninger til whistleblowerordningen, er det et krav, at du via dit arbejde har fået kendskab til eller begrundet mistanke om, at der er begået forhold som beskrevet ovenfor.

Oplysninger til whistleblowerordningen skal indgives i god tro – det vil sige, at du skal have rimelig grund til at antage:

- 1) at oplysningerne er rigtige **og**
- 2) at de oplysninger, der indberettes om, falder inden for ordningen.

Du må ikke bevidst indgive urigtige eller vildledende oplysninger.

Hvordan indberetter du?

Det er også muligt at foretage indberetningen til Datatilsynets whistleblowerordning. Det er valgfrit, hvilken ordning en whistleblower anvender, men hvis overtrædelsen kan imødegås effektivt internt i Læsø Kommune, og whistlebloweren vurderer, at der ikke er risiko for represalier, opfordrer vi til, at man anvender den interne ordning hos Læsø Kommune.

Ved Datatilsynets whistleblowerordning er det muligt at indberette anonymt. Man vil på en separat hjemmeside, telefonisk eller ved fysisk fremmøde kunne indberette overtrædelser til den eksterne whistleblowerordning i Datatilsynet. Når man som whistleblower har indberettet en overtrædelse til whistleblowerordningen, vil man få oplysninger om, hvordan der bliver fulgt op på indberetningen - herunder også en begrundelse for, hvordan der bliver fulgt op.

Vi gør desuden opmærksom på, at Læsø Kommunes whistleblowerordning skal anses som et supplement til andre eksisterende whistleblowerordninger, som eksempelvis de ordninger, som eksisterer ved arbejdstilsynet og socialtilsynet samt eventuelt sektorspecifikke EU-ordninger.

Konsekvenser ved misbrug af ordningen

Indberetninger indgivet via whistleblowerordningen i ond tro kan medføre en politianmeldelse, ligesom det kan medføre negative ansættelsesretlige reaktioner eller bødestraf.

Hvordan sikrer Læsø Kommune din beskyttelse som whistleblower?

Dine rettigheder som whistleblower:

Whistleblowere, dennes familie, partsrepræsentant mv. er beskyttet mod represalier af enhver art, som følge af indberetningen.

Medarbejdere, som er udpeget til at håndtere indberetninger, er underlagt en særlig tavshedspligt omkring alle indberetninger. Overtrædelse af denne tavshedspligt er strafbart.

Du er sikret, at din identitet ikke vil blive videregivet til andre, end de personer, som er bemyndiget til at håndtere indberetninger, medmindre du giver samtykke hertil.

Oplysninger om din identitet kan dog videregives til andre offentlige myndigheder, hvis det er nødvendigt for at imødegå overtrædelser eller for at sikre berørte personers ret til forsvar. Hvis dette gør sig gældende, vil du som udgangspunkt blive orienteret forud for videregivelsen.

Selve indholdet af indberetningen kan videregives til andre (f.eks. internt i Læsø Kommune), hvis det sker med henblik på at følge op på indberetningen. I den forbindelse sikres det, at det ikke ud fra de pågældende informationer er muligt at identificere dig. Modtageren af oplysningerne vil blive gjort udtrykkeligt opmærksom på, at vedkommende er underlagt en særlig tavshedspligt.

Indberetningerne er ikke omfattet af retten til aktindsigt eller indsigt.

Med undtagelse af oplysninger om din identitet, har byrådsmedlemmer ret til sagsindsigt i indberetningerne efter kommunestyrelsesloven § 9. De vil blive gjort udtrykkeligt opmærksom på, at de er underlagt en særlig tavshedspligt.

Du vil indenfor 7 dage modtage en kvittering for modtagelsen af indberetningen. Du vil desuden blive orienteret om sagens behandling og udfaldet heraf hurtigst muligt og senest indenfor 3 måneder. Orienteringens omfang kan i visse tilfælde være begrænset af reglerne om tavshedspligt mv.

En indberetning til whistleblowerordningen vil ikke i sig selv medføre, at du bliver part i sagen, hvormed du ikke pr. automatik tillægges de rettigheder som medfølger af partsstatus.

Du anses ikke for at have tilsidesat din tavshedspligt, hvis indberetningen indeholder fortrolige oplysninger. Du ifalder dermed ikke nogen form for ansvar ved at videregive fortrolige oplysninger til whistleblowerordningen, forudsat at du havde rimelig grund til at antage, at de pågældende oplysninger var nødvendige for at afsløre et forhold, som er omfattet af ordningen.

Du ifalder heller ikke noget ansvar for at have skaffet dig adgang til de oplysninger, som du indberetter om. Det er dog en forudsætning, at oplysningerne er nødvendige, og at du ikke har anskaffet oplysningerne ved en strafbar handling (eksempelvis ved hacking, optagelse af samtaler mellem andre eller tyveri).

Hvornår må du offentliggøre oplysninger?

Alle offentligt ansatte har ytringsfrihed og må derfor som udgangspunkt offentliggøre oplysninger om alle forhold, herunder også til pressen, så længe der ikke offentliggøres eller videregives oplysninger, som er omfattet af tavshedspligten, og du udtaler dig på egne vegne. Whistleblowerordningen ændrer ikke herpå og indskrænker dermed ikke din ytringsfrihed.

Ved brug af ytringsfriheden gælder den særlige beskyttelse som whistleblower som altovervejende hovedregel ikke.

I helt særlige situationer kan du dog offentliggøre et forhold (herunder også fortrolige oplysninger) og opretholde beskyttelse som whistleblower. Det gælder, hvis:

- 1) Du allerede har forsøgt at indberette til en intern og en ekstern (eller udelukkende en ekstern) whistleblowerordning uden, at der truffet passende tiltag inden for henholdsvis 3 og 6 måneder
 - Det er således et krav, at du som minimum har forsøgt at indberette til en ekstern whistleblowerordning og whistleblowerenheden indenfor 6 måneder ikke har:

- a) Givet dig en orientering om, hvordan enheden har fulgt op på din indberetning, *eller*
- b) Lavet en passende undersøgelse eller truffet beslutning om passende tiltag på baggrund af din indberetning. Hvorvidt enheden har undersøgt forholdet tilstrækkeligt og iværksat passende tiltag på baggrund heraf, vil altid bero på en konkret vurdering, som i sidste ende vil være en domstolsprøvelse.

Eller

- 2) Du har rimelig grund til at antage, at overtrædelsen udgør en overhængende eller åbenbar fare for offentlighedens interesser.
 - Det er i den forbindelse et krav, at der foreligger en reel og konkret risiko for, at der vil indtræde en skade inden for nær fremtid, *eller* at der foreligger en reel og konkret risiko for, at en ikke-uvæsentlig skade vil indtræde.
 - Det vil eksempelvis gøre sig gældende, hvis overtrædelsen indebærer fare for enkeltpersoners liv og sikkerhed.

Eller

- 3) Du har rimelig grund til at antage, at der ved indberetning til en ekstern ordning er risiko for repressalier, eller at der er ringe udsigt til at overtrædelsen vil blive imødegået effektivt.

Hvordan sikrer Læsø Kommune, at du beskyttes mod repressalier?

Whistleblowere vil indenfor 7 dage modtage en kvittering for modtagelsen af indberetningen. Herudover vil whistlebloweren blive orienteret om sagens behandling og udfaldet heraf hurtigst muligt og senest indenfor 3 måneder. Orienteringens omfang kan i visse tilfælde være begrænset af reglerne om tavshedspligt mv.

Hvis det vurderes, at indberetningen falder uden for Whistleblowerordningen, vil en whistleblower blive orienteret herom. Samtidig vil man modtage vejledning om, hvor man eventuelt kan rette henvendelse i stedet.

En indberetning til Whistleblowerordningen vil ikke i sig selv medføre, at whistlebloweren bliver part i sagen, hvormed man som whistleblower ikke pr. automatik tillægges de rettigheder som medfølger af partsstatus.

En whistleblower anses ikke for at have tilsidesat sin tavshedspligt, hvis indberetningen indeholder fortrolige oplysninger og ifalder ikke nogen form for ansvar forudsat, at whistlebloweren havde rimelig grund til at antage, at de pågældende oplysninger var nødvendige for at afsløre et forhold, som er omfattet af ordningen. Whistleblowere, dennes familie, partsrepræsentant mv. er beskyttet mod repressalier af enhver art som følge af indberetningen.

Enhver kan orientere Whistleblowerordningen, hvis det har haft negative ansættelsesretlige konsekvenser for en ansat, at vedkommende har indgivet oplysninger til Whistleblowerordningen.

Har en ansat oplevet uberettigede ansættelsesretlige sanktioner som følge af at have indgivet en indberetning, kan den ansatte tilkendes erstatning, godtgørelse eller økonomisk kompensation.

Der må ikke bevidst indgives urigtige eller vildledende oplysninger gennem Whistleblowerordningen. Indberetninger indgivet via Whistleblowerordningen i ond tro, kan medføre en politianmeldelse, ligesom det kan medføre negative ansættelsesretlige reaktioner eller bødestraf.

Enhver kan orientere whistleblowerordningen, hvis det har haft negative ansættelsesretlige konsekvenser for en ansat, at vedkommende har indgivet oplysninger til whistleblowerordningen.

Enhver kan desuden henvende sig til whistleblowerenheden, hvis man oplever, at Læsø Kommune hindrer, eller forsøger at hindre, ansatte i at foretage indberetninger.

Har en ansat oplevet uberettigede ansættelsesretlige sanktioner som følge af at have indgivet en indberetning, har den ansatte ret til erstatning, godtgørelse eller økonomisk kompensation. Det samme gælder, hvis en ansat har været forsøgt hindret i at foretage en indberetning.

Hvordan sikrer Læsø Kommune tavshedspligten?

Medarbejdere, som er udpeget til at modtage og følge op på indberetninger, er underlagt en særlig tavshedspligt.

Medarbejdere, som er udpeget til at håndtere indberetninger, er underlagt en særlig tavshedspligt omkring alle indberetninger.

Oplysninger om whistleblowerens identitet vil ikke blive videregivet til andre end de medarbejdere, der er udpeget til at modtage eller følge op på indberetninger uden whistleblowerens udtrykkelige samtykke.

Oplysningerne kan dog videregives, hvis det er nødvendigt for at imødegå overtrædelser eller for at sikre berørte personers ret til forsvar. Whistlebloweren vil da som udgangspunkt blive orienteret forud for videregivelsen.

Oplysninger om indberetningens indhold kan videregives til andre (f.eks. internt i Læsø Kommune), hvis det sker med henblik på at følge op på indberetningen. I den forbindelse sikres det, at det ikke ud fra de pågældende informationer er muligt at identificere whistlebloweren. Modtageren af oplysningerne vil blive gjort udtrykkeligt opmærksom på, at vedkommende er underlagt en særlig tavshedspligt.

Indberetningerne er ikke omfattet af retten til aktindsigt eller indsigt. Med undtagelse af oplysninger om whistleblowerens identitet, har byrådsmedlemmer ret til sagsindsigt i indberetningerne efter kommunestyrelsesloven § 9. De vil blive gjort udtrykkeligt opmærksom på, at de er underlagt en særlig tavshedspligt.

Hvad sker der med oplysningerne?

Læsø Kommune har indgået et samarbejde med firmaet Sibilum. Herved er der mulighed for at indberette anonymt via wistleblowersagsbehandlingssystemet Sibilum. Sibilum er en dansk onlineløsning, der er udviklet som en specialiseret og effektiv løsning, der lever op til gældende krav og lovgivning. Whistleblowersystemet, understøtter den helhedsorienterede whistleblowerordning og leverer alle de tekniske og digitale værktøjer, der skal til for, at sikre en tryk og sikker whistleblowerordning.

Når medarbejderen har tastet sin sag ind i Sibilum wistleblowersagsbehandlingssystem, vil eventuelle sager gå videre til sagsbehandling ved den interne arbejdsgruppe på Læsø Kommune.

Whistleblowerlovens § 12, stk. 1 indebærer, at der skal etableres en selvstændig whistleblowerenhed, der er uafhængig af den daglige ledelse. Enheden vil blive placeret i Borgerservice hos en medarbejder. Endvidere er kommunens DPO tilknyttet enheden.

Når der foretages en indberetning til Whistleblowerordningen, vil der senest efter 7 dage fremsendes en bekræftelse på modtagelsen. Herefter vil whistleblowerenheden foretage en indledende undersøgelse af forholdet.

Hvis den indledende undersøgelse konkluderer, at den indgivne anmeldelse kan karakteriseres som åbenbart begrundet, bliver den underkastet en nærmere undersøgelse. Sagen behandles internt af whistleblowerenheden – evt. i samarbejde med den relevante afdeling. Sammen vurderes hvilken eller hvilke reaktion(er), der bør overvejes i relation til opfølgningen på indberetningen. Relevant opfølgning på indberetningen kan f.eks. bestå i politianmeldelse af forholdet, ansættelsesretlige reaktioner over for medarbejdere mv. Det vil altid bero på en konkret vurdering, hvad den relevante måde at følge op på er i et givent tilfælde.

Indberetningen vil sammen med sagens øvrige bilag blive registreret i særlige kontrolsager i Læsø Kommunes ESDH-System, som kun whistleblowerenheden har adgang til.

Sagen kan være af en sådan karakter, at den videregives til politiet til yderligere efterforskning. Hvis sagen ender i retten, kan den anmeldte person risikere bøde- eller fængselsstraf.

Det er vigtigt, at Whistleblowerordningen ikke benyttes til falske beskyldninger, hvor der rettes mistanke om uskyldige personer. Alle indberetninger skal derfor indgives i god tro. Hvis en indberetning er indgivet i ond tro og indberetningen viser sig at være et udslag af personlige negative følelser, hævnlyst mv., kan en ubegrundet indberetning få ansættelsesretlige konsekvenser for indberetteren.

Når opfølgningen er afsluttet, vil den person, der har foretaget indberetningen, modtage feedback. Hvis opfølgningen ikke er afsluttet inden for 3 måneder, vil den, der har foretaget indberetningen, modtage feedback i den udstrækning det er muligt, inden der er gået 3 måneder fra bekræftelse på modtagelse af indberetningen. I det omfang en reaktion, som opfølgning på indberetningen, går ud på personrettede konsekvenser for andre, er det ikke muligt at orientere indberetteren om præcist hvilke reaktioner, indberetningen måtte have givet anledning til. Dette gælder også, hvis det af andre grunde ikke er muligt at give mere detaljeret feedback til indberetteren.

Whistleblowerenhedens kompetence er begrænset til at foretage en undersøgelse af de(t) indberettede forhold, herunder hvilke reaktioner, der bør overvejes i forbindelse med opfølgningen på indberetningen. Herefter vil indberetningen sammen med undersøgelsens resultater og en beskrivelse af eventuelle reaktionsmuligheder sendes videre til whistleblowerudvalget, der har den endelige beslutningskompetence.

Læsø Kommunes Whistleblowerordning varetager overordnet set følgende opgaver:

- 1) Modtage indberetninger og have kontakt med Whistlebloweren
- 2) Følge op på indberetninger og igangsætte indledende undersøgelse
- 3) Give feedback til whistlebloweren

Hvis indberetningen ikke falder ind under, hvad der kan indberettes om til Læsø Kommunes Whistleblowerordning, eller hvis indberetningen er åbenbart grundløs, bliver den afvist og indberetteren vil modtage besked herom, herunder hvis forholdet alternativt bør rejses over for en bestemt afdeling i Læsø Kommune.

Hvad sker der, hvis vi modtager en indberetning, der omhandler dig?

Hvis de oplysninger, som whistleblowerordningen modtager, handler om dig, vil du ikke nødvendigvis blive underrettet om sagen eller om, at der behandles oplysninger om dig. Det afhænger af, hvordan den konkrete sag kan belyses.

Hvis du bliver orienteret om sagen og inddraget i sagens belysning, vil du aldrig få kendskab til whistleblowerens identitet, medmindre whistlebloweren samtykker hertil.

Viser det sig, at en ansat i Læsø Kommune har begået alvorlige fejl eller forsømmelser, kan det medføre negative ansættelsesretlige reaktioner, f.eks. lønnedgang, advarsel eller afskedigelse.

Har en ansat overtrådt regler i straffelovgivningen, kan det blive meldt til politiet.